

רפאל נחום: רבי פינטו

רבי פינטו, מלמד דרדקים, מוכן היה להמיר מלאכתו זו בכל משלח-יד שיתאים לו, ובלבד שיהיה לו לחם לאכול ובגד ללבוש. וכי מי אמר שחייב אדם להיות צמוד למקצוע כלשהו? אדרבה ואדרבה, ככל שאדם מתפרנס ממלאכות מגוונות כך תגבר הנאתו מעולמו של הקדוש-ברוך-הוא. כך לכל הדעות מתהלכת המחשבה בסמטות המלח (הרובע היהודי). יוצא יהודי מפתח ביתו עם שחר, אחרי תפילת שמונה-עשרה, מתרענן בכוס קהנה מהולה בערק בבית-המרזח של בניו, מכתף שק ריק על שכמו, ולבו מלא בטחון שאלוהים ישלח לו מנת-חלקו. ופונה הוא לשוק-הבשמים. אם נתקל בשיירת ישמעאלים הבאים לערוך קניות-חתונה, סימן שאלוהים לא הטריחו היום יתר על המידה. אם לא, פונה הוא לשוק-הצורפים, או לשוק-החושך, מרכז מסחרי למלבושי נשים ישמעאליות. במקום זה עומדים שלושה ישמעאלים מסתכסכים ומתדיינים על המחיר. ואם לא הגיעו לעמק-השווה—נכנס יהודי ביניהם, נשבע לזה ונשבע לזה בעינו ובעין ילדיו, לוחש לזה דברים באוזן, טופח על גבי השני בחיבה מעושה, משבח את האריג ומגלגל סיפור ארוך על תהליך ייצורו, שולף את העפרון המונח מעשה-חשיבות על תנוך אזנו, והעיסקה נגמרת בהעברת הכספים מיד ליד. ומעות לפרנסת יום או יומיים מרשרשות בפיס, ו"כן ירבו בהמות כאלו בישמעאל"...

והיה ובאותו יום מת השוק, אין קונה ואין מוכר, הולך רבי פינטו לבית-המדרש, לוחש דברי צער באזני הרבי, והלז מוסר לו קבוצת "יניקא" ללמדם תורה בשכר מציל נפשות. אבל קולו בלימוד תורה יהיה מצלצל בדיוק כממלא תפקיד "הדלל" בשוק-החושך—או בשוק-הצורפים.

כגון זה היה רבי פינטו, אדם שטרדות המחר אינן טורדות את מנוחתו. קולו מצלצל כנחושת וצחוקו שופע גלים-גלים לאורך סימטות הרובע. יכול אתה לומר שהוא מן המעטים השמחים בחלקם, ואם בעסקי תורה והלכה אנו דנים—יפה כוחו בין ירקנים וקצבים שבקיאותם בענייני הלכה כידענותו בענייני רפואה. איך אומרים הבריות?—"לא השלים אלוהים אֲשֶׁרו של שום יצור".

זוגתו של רבי פינטו היא מן המקוננות כל היום על מר גורלן, אף שלא יחסר הלחם בביתה, ואפילו מעי פרה וקרביה משיגה היא בשבת להתקנת ה"צפינה" (חמין). ויש ובעלה מזפה אותה בשק-פחם שלם לתנור הקטן וגם ב"סדאד" (מין כסות נשים העשויה פסים-פסים צבעוניים, מכסף או מזהב). רוצה היא בכל-זאת דירה ללא שכנים, בצמידי-זהב ושטרות-כסף הרבה-הרבה שיהיו מוסתרים במזרון-צמר חדש. והלא רבי פינטו בעלה כל הבריות אוהבים אותו, ולשון חלקה לו כלשון עורך-דין וגבאי בית-כנסת הוא, וידענותו בשפת הנוצרים שוטפת ואצילה—מרחוק...

בלי לבדוק בטיב הדיקדוק שלה, העומד כמעט על מישור אחד עם זה של מוכרי-העתונים ברחובות וספלי-הנמל השחורים.

עד מתי יוסיף לכתף שק ולצאת לשווקים בלא מעמד בחברה ובלא חנות משלו שתהיה מדברת עליה כשאר נשי הגבירים?

לילה אחד אזרה אומץ ובשעת האכילה פרצה בבכי שהתכוננה לו כל היום. הרים רבי פינטו ידו מהצלחת ועמד תמה לפשר הבכי. והלא הילדים ישנים בריאים ושלמים במיטתם, וכל מי שפוחו במתניו שותף באשרו של עולם... "ומה חסר לנו?" קרא בקול מוכיח. לחם ופחם יש, והלא ברא האלוהים עשירים ועניים, צדיקים ורשעים, ועל מה הבכי הזה? אך היא המשיכה בבכיה ובקול רם כמעט קראה: "יא רג'יל, הלא כל הבריות אומרים 'כל הנוסע מביא'?! ועד מתי נוסיף לחיות מקליפות-שעורה? מהיום למחר? ומה אם תחלה חלילה? אבותי ממשפחה מכובדת. לא אצא בשום-אופן לכבס לאחרים אם תחלה חלילה. כלנו נמות מרעב ולא נפשוט יד, אפילו תצא התולעת הירוקה מפינו מרוב רעב. הנה הצמיד היחיד מיום חתונתנו, מכור אותו, השאר לנו פרוטות לקנות לחם, שמן ופחם, ואת השאר קח לך וסע והבא. הלא כל הבריות אומרים, 'כל הנוסע מביא'?! וכי אנו חכמים אנו יותר משאר הבריות?!"

"אמנם כן", השיב לה, "כל הנוסע מביא. אבל אני, הלא כאן בסמטות אלו נולדתי, אינני מכיר שום מקום בארץ הזאת חוץ משוקי הבשמים והצורפים, והחושך. ולאן אסע?"

שתק, וגם היא שתקה ולא ידעה מענה. אך כמאמר הפתגם, "הפגיעה לאלוהים ולאשה". פתח פיו בעיון ובשקידה חמורה ואמר: "אשה, אל תפריעי לליל מנוחת אלוהים, מחר אצא להקביל את פניו למרחבים שאליהם יובילני בית-הנתיבות..." אין דרכו של רבי פינטו לחשוב קודם מעשה. חביב היה עליו הפסוק "ברוך אומר ועושה בכל מאודו" בלי תוספת פירושים. אומר ועושה ללא הקדמה של מחשבה והתייעצות עם הזולת, כדרך המהססים והנרתעים. ו"מלוא כל הארץ כבודו", ו"משנה מקום משנה מזל", ובכל אשר נסע—לא יזנח אלוהים את ברואיו, אפילו לכלב בן-יומו הוא שולח את חלקו.

מכר את הצמיד ותמורתו השאיר ביד האשה, הפריש לעצמו הוצאות-הדרך וצידת כמה ימים, ויצא לבית-הנתיבות החדש שבנו אנשי תונרמה.

את כל המהפכה החדשה בסדר-יחיו קיבל באהבה וברצון, שהרי יד אלוהים בדבר. חרה לו רק שעם הטלית והתפילין לקח רק את ספר התהילים וסידור של תפילת שמונה-עשרה שכח בבית, ואת תפילת-הדרך אינו יודע על-פה. בצאתו עם שחר מן הבית שפכה האשה בקבוק שלם של זקר (בושם העשוי מימי פרחי-הדר), ולמחרת ידעו כל השכנים בהריחם את מי הזקר בסימטה שרבי פינטו נסע למרחקים, להביא, ומבטי צער והערצה כאחד שלחו אל זוגתו.

הוא עלה לרכבת הראשונה שהזדמנה לו. לבושו המהודר קימעה הטעה את הכרטיסן וגבה ממנו דמי כרטיס למחלקה ראשונה, שסוחרים גדולים ופקידי-מלכות יסעו בה.

ישב בתא המפואר וכל הדרך עיין בספר התהילים. עוברים-ושבים סברו בו שהוא מלומד גדול הנוסע בתפקיד נעלה.

הרכבת נוסעת ועמה נוסע רבי פינטו. בכל תחנה שנעצרה עמד גם הוא על רגליו ולא אבה לחשוב על התחנה שירד בה והיכן יהיה מקום חנייתו האחרון. לשם מה ברא אלוהים נהג לקטר? אך מכיון שהרכבת מתרוקנת והולכת ובכל תחנה מספר הנוסעים פוחת והולך, נשאר הוא בודד עם ספר התהילים וחבילתו לקראת התחנה האחרונה. הודיעו הכרטיסן שזו התחנה האחרונה ובעיירה זו עליו לרדת. ויהודי כרבי פינטו, מאותו יום שנהפך עליו סדר יומו ונפרד מבית-המדרש והשווקים המפרים לו, תמיד חיפש איש שיאמר לו מה יעשה.

חליפת חופתו שיצא לתור בה את מזלו החדש האדירה הילוכו והבליטה קומתו מכל הערב-רב של ישמעאלים באותו שוק של עיירה, אותם יושבי-קדר לובשי עבאיות וחובשי תרבושים למיניהם. ככל יהודי זר מעיר נכריה, חיפש תחילה את יהודי העיירה ובתי-כנסת שלה. אך באותה עיירה עדיין לא קנו להם היהודים אורח חיי תוגרמה ומלבושיה והם המשיכו במסורת אבותיהם בלבושם, דבריהם כדברי שוכני-קדר. רק פה-ושם נתגלו ציציות של טלית-קטן מתנפנת ברוח. נכנס רבי פינטו לשוק החטים והשעורים וראה שני יהודים בעלי-זקן מחזיקים בידם שק חטים ומתדיינים עם ישמעאלי, ולשם חשיבות הוויכוח והאדרת הרושם תיבלו דבריהם במלי תוגרמה כגון "מדיצינה! בורגה; פיניטו דולורס", מלים שהתגלגלו לעיירה שכוחה זו כהתגלגל יונה תחת עץ-הקיקיון: משתאה עמד למראה זוג יהודים שציציות טלית-קטן שלהם מתנפנות ברוח והם מדברים במונחים רפואיים גנובים, מקללים בלשון-הקודש ומושכים לצדם כמעט בעזות-מצח יהודית ובגילגולי שבועות. התקרב רבי פינטו ליהודים המזיעים בדיונים ובחרמות כשעיניהם בוערות כשאר עיני היהודים המופרים לו, הטרודים אחר פרנסה, ושאלם בלשון-הקודש: "עת צרה היא ליעקב?" צהלו פניהם וענו לו: "וממנה יושע". ואל הישמעאלי פנו בלשון-מנצחים: "הנה הוא הרופא המלומד והגדול שלנו, ממנו למדנו חכמת-הרפואה", ובחרדת-קודש צבועה התכופפו ונישקו את ידיו אחת-אחת. עשה הישמעאלי כמעשיהם ונשק לידיו אף הוא.

עמד רבי פינטו משתומם לקבלת-פנים חמה ומשונה זו, וקצרה בינתו מלדעת על מה כל ההשתחויה והכבוד. אך שני היהודים הוסיפו לדבר עמו בלשון-הקודש: "ריפאנו בת הגוי הזה בהבל-הבלים, תחת שקי החטים, אך גברו עליה מכות איוב. הצילנו רבי יהודי והיינו כעזר-נגדך; אמור לגבל שבתו תהא בריאה ושלמה הפעם על-ידי תפילתך ורפואותיך".

"ברוך אומר ועושה", ריחרח רבי פינטו ריחרוח המבשר בשורות, ישועות ונחמות, ובלי לחשוב כזית הוציא מטפחת מכיסו ופקד בתקיפות על הנכרי להחזיק בקצותיה, ובקול מצווה ביקשו לחזור מלה במלה על דבריו, שניסוחם בערך כך: "אני משחרר היהודים האלה עם שקי החטים, ובתי חלימה אוכלת כעת בִּזְיוֹן [מין בצק] יחד עם אמה בקצרת-עץ הסדוקה. אוכלת ומזוממת, אוכלת ומזוממת... חזור על המלים האלה

שבע פעמים בלחש ושבע פעמים בקול רם". והרגשת מעמד של אב-בית-דין של הקהילה השרתה עליו מצב-רוח מרומם. נבהל ונבוך עשה הנכרי כמצוותו, ויסב פניו ויחזור לשבטו בכיוון מזרח-מערב. אחריו קרא בצהלה רבי פינטו בלשון תוגרמה בנערו המטפחת: "פיניטו דולורס". הקריאה החגיגית הלהיבה את הנכרי ובריצה ובקפיצה דהר לאהלו, הרחק מן השוק, בהשאירו את היהודים עם שקי החיטה. מכיון שנוכחו היהודים מבני העיירה בזריזותו ובהבנתו לדברים מסובכים, ובהצלחתו הגדולה אצל הישמעאלי, ביקשוהו להצטרף אליהם שלשתם, "חברת יהודים מרפאים", וגמרו ביניהם שהוא יהיה הראש והם יהיו המחשבה והמוח. בהתאם לדרישתו נחתם הסכם ביניהם בתקיעת-כף, שכמוה כהתחייבות כתובת נישואים—ועמך ישראל שמח וטוב-לב על שזכה בפרנסה בנחת ולא בצער. וביום-הכיפורים ימחל אלוהים, אם זו פרנסה לא בהיתר או באיסור.

עודם מדברים והיום זוחל לקראת שקיעתו. ברקיע עמדה שמש-מנחה. המולת השוק התפורה בין אורחות החוזרות בעצלתיים לשבטיהן ולאליהן. עוד מעט וגובי-המכס ינעלו שערי השוק.

רק סיימו שבחים והודיה על חסדי הקדוש-ברוך-הוא שזימנם יחדיו ומיודענו הנכרי, אבי הבת החולה, רץ ובא אליהם שמח וצוהל, ויתנפל על צוואריהם ויחבקם וינשקם ויברכם בקראו כמתפח: "דבריכם מדויקים ונכונים כדברי הנביא". הבת יושבת על-יד אמה ואוכלת בקערת העץ הישנה והסדוקה, ומזמזמת: "אין רופאים ומגידי-עתידות כמו היהודים שלנו. אנא, בואו אתי לבדקה מקרוב טרם תמות, כי הלא גם ראש השבט שלנו יש לו חולה".

ראש "חברת יהודים מרפאים" נועץ עם שותפיו, והללו טענו שתפילת מנחה קודמת לכל והציעו לישמעאלי לחזור מחר ובידו שי גדול לרפם ברפואה, הגדול ומפואר בממלכת הרופאים, הלא הוא רבי ד"ר פינטו, כדי שייאות ללכת עד מחוז שבטו ויטפל בבתו מקרוב.

נטלו כל אחד מהם שק חיטה על כתפו ושמחים בחלקם פנו בחזרה לרובע היהודי. וכטוב לבם בשמחת היום וראשם התפנה מעסקי פרנסה והקמת חברתם, פתח פיו לראשונה רבי בצילה, הנראה כעלם צעיר, עבאיתו עוד לא השתחקה, ואת נעליו החדשות הוא שומר תחת בית-שחיו לבל תתבלינה. לפי עדותו, לא מזמן נשא אשה ומצפה הוא לתוספת גשמה לישורון מפרי-בטנה. קולו גשמע כקול שופר צרוד, וכשמתזו רוקו מתזו באומנות מופלאה—מלאכת-מחשבת—במרחק עשר אמות לפני צעדיו. הוא איננו מהפזיזים והטרודים אחרי פרנסה. אך מכיון שעומדת אשתו לכרוע וללדת, והבית אינו מצויד כהלכה לקראת המאורע, שק החטים שעל כתפו העבירו על דעתו כמעט "מרוב שמחה". כי בתמורתו עתיד הוא לצייד את ביתו בשפע משקאות ומעדני-מלכים לברית-מילה. ובעזרת השם יהיה זה בן, שאם לא כן איך אפשר להבין מעשה השגחה? זה היום הראשון לכניסתו למלאכת הרפואה, וכבר שק חטים על כתפו. ודווקא עצתו היא שנתקבלה והגדילה ערכו בעיני שותפי רבי זיתוני, שהיה אובד-עצות בזמן שהתקיפם הנכרי וביקש את שלושת שקי החטים שלו

בחזרה, משום שבתו לא נפטרה ממכאוביה וחליה. באותו רגע של משבר ראה הוא את רבי פינטו הלבוש פראנגי שחור כמלאך-אלוהים, והכניסו בלהטוטי דיבורו לתוך העיסקה. וראה זה פלא: הנכרי נתרפך בראותו את רבי פינטו. וכי אין זו אצבע אלוהים ממש להצלחת מעשיו? ומי אמר שלא המלאך גבריאל הוא ההולך לצדם? נושא גם הוא שק חטים וקורא לעצמו רבי פינטו מעיר מדינה. מעין חלחלה תקפה את רבי בצ'לה. הוא צועד צעדיו הגדולים, מתזו רוק בין שיניו ובראשו מרקדות מחשבות. לשונו כבדה קימעה. ומדי-פעם כשפותח פיו: "אתם יודעים, רבותי, כשראיתי הנכרי רץ בחזרה אלינו לאחר שנפטרנו ממנו, דאגתי שמא בתו עודנה חולה והעסק שלנו שוב אבוד ונצטרך לחפש עוד רבי יהודי שיבטיח רפואה לבתו. ואולי חלילה הפעם יקח עמו את שקי החטה, והיינו חברת יהודים מרפאים גדולה בת ארבעה אנשים ללא פרנסה, ונחזור לאשה ולילדים בידיים ריקות לאחר שבוע גדודים אחרי מחיה בשבט נווארה". ושוב פוסק באמצע דיבורו ושוקע במחשבות מרנינות.

רבי זיתוני, שהילוכו אטי, ראשו עגול וזקנו, החפץ היחיד המטופח והמהודר בכל הופעתו השקדנית, תמיד אהב לפזם הפסוק הראשון של הגדת-פסח בקול דקיק כקול ציפור אבודה בין חרבות. יכול אתה לדבר עמו כאוות-נפשך, אם הוא באמצע הפסוק אינו פוסק בפיזומו עד שמסיים: "השתא עבדי, השנה הבאה בארעא דישראל בני חורין". והוא אומר זאת בהדגשה על-מנת שלא לפגוע בזקנו המטופח המכסה על בורותו בקריאה בסידור. ממש כך הוא נוהג בשעת העמידה בתפילת שמונה-עשרה או מנחה: עוצם עיניו בחזקה, שפתיו מתנועעות במהירות כבקשת כל יהודי בעגלא ובזמן קריב, וכל גופו מתנוודד לפנים ולאחור, ימינה ושמאלה כסירה העומדת לטבעו בין גלי ים סוערים, וכל הקהילה הקדושה של העיר נושכת ידיה בצער על שלא חננו אלוהים בידיעת הקריאה כי אז ודאי היו זוכים ברב ראשי, לתפארתם ולתפארת כל ישראל.

ובכן, שלושת היהודים, רבי בצ'לה מחשב כמות החטים, והתמורה שיקבל ממנה להכנת הברית, וגו' וגו'; רבי זיתוני מפזם סתם, ורבי פינטו חושב על מחשבותיהם ועל הצלחתו בצעדיו הראשונים, מחבק היטב-היטב את שק החטים ובמשפט האהוב עליו מתפילת שמונה-עשרה וברוך אומר ועושה, כנהוג, ללא מחשבה וללא פירושים יתרים. הלא אלוהים זימן לו שני מלאכים שיחשבו בעדו.

יהודים ברבעם נוהגים לשאול ולהקשות על מחירים ותחזית המחירים, בלי לבדוק אם אותה סחורה ששואלים עליה נוגעת לפרנסתם. יוכל אדם להיכנס לרובע עם שק חול וכבר בפניסה ישאלוהו עוברים-ושבים, ללא הבדל גיל ומשלח-יד, בכמה הסחורה נמכרת. ואם נושא השק שעתו פנויה ורוחו טובה עליו, יוריד את השק מעל שכמו ויפרט כדרשן בבית אבלים על סוג הסחורה והמחירים עם שחר ועם שקיעת החמה ועם סגירת השק, גובה המכס וגו' וגו'. ואז אין לך יחפן, אלמנה, או סתם עובר-אורח שלא יתחב ידו לתוך השק ויבדוק את הסחורה בעיקום-שפתיים ונענועי-ראש של גדול המבינים והבוחנים, ומגלגל שיחה רצופת-שבועות. כגודל

ריקנות כיסו כן גודל שבועותיו, והריהו מספר לך על אותה שנה שקנה ומכר בה כמויות מרעישות-עולם, ואם אין פרוטה שחוקה בכיסו לקנות מאותה סחורה הריהו מרבה בשבחה, ומיד תוקע עצמו על-יד השק, וגולש לעולמם של ספסרים ומתווכים, וכמאמר הפתגם: "ערום מהלך אחרי חצי ערום"...

וקשה המלאכה שבעתיים כשיהודי מנסה לאכול לחם מיהודי, ורק מתווכים בעלי לשון רכה כתולעת-משי, פניהם חרופים כפלדה ושריריהם ממלאים תפקיד לא מבוטל במקצועם, רק הם לא יטריחו עצמם עד השוק הגדול. יושבים הם במרכז הרובע, ואם אחרי יום עמל של חרמות, שבועות ונידויים בין התגרנים, ינסה לפנות-ערב אחד הנמושות, המשכימים קום לשוק הגדול, להכניס סחורה לרובע היהודי ולמכרה ללא מתווכים אלה המושלים ברמה, סופרי הכסף ומחשבי החשבונות... ינסה-נא...

כשהתקרבו מיודעינו רבי בצ'לה, רבי זיתוני ורבי פינטו, הבחינו מרחוק באדון בעששה, ראש המתווכים והספסרים ברובע, ששום רוכל עדיין לא הצליח להימלט מידו. זה יהודי גבוה, ותרבושו התורכי האדום מוסיף לו ארשת שליט הנבחר מטעם עצמו. עיניו מעוכות ואדומות כעגבניות זעירות, המזילות מין ריר כמעין בדמי ימיו, ונחיריו מלאים תמיד נוזל סמיך שצבעו ספק חום-בהיר מחמת הטבק שדוחס בהם. הוא גם האלוף להתזת רוק קפיצי בין שיניו והריהו ממלא סמטות הרובע כתמי רוק שלו. זה סימן-היכר של ספסר-אומן. חוגר הוא חגורת-עור רחבה, מעשה נכרי, המבריקה מזוהמת חלודה. עבאיתו זרוקה ברישול על כתפו ומפוזרת לכאן ולכאן, מעשה "קבדאיה" (בריונות) בכוונה להבליט את חלוקו הלבן ותחתוניו הרחבים. אך מקפיד הוא על ציחצוח גליו המכוסות שפע טלאים כמופי אדמת או צהבת, כי כך ציוו עליו שלטונות תוגרמה כשהופיע כעד באחד המשפטים והבליט את חזהו בקריאת נאמנות לעיירתו "זריחה". את עשרו ויחסו האדיש לכספים מבליט הוא על-ידי משחק בטבעת נוצצת שבידו, ומתוך הילוכו אנו יכולים ללמוד על מצב עסקיו של אותו יום. אם הכל שפיר הרי רוחו טובה עליו, וצעדיו כצעדי גנרל בעיר כבושה. ואם שעת תפילת-מנחה קרבה והולכת וכיסו ריקים, מתהלך הוא אנה ואנה במבואות הרובע ומרחרח בכל עובר-ושב ככלב מורעל, פעמים בצעדים מהירים ופעמים כשיפור ולא מיין, פולט צעקת-תגר סתם יא רב! (אלוהים!!) לחלל האוויר. צעקה זו מהדהדת בין סמטות הרובע עד שכל אשה שתקלוטנה אזניה זעקה כזאת תתמלא הערצה ובושה, שלפני מתיהן אינן מסוגלות לצעקה כזו, והן הן שתבעו מראש הרובע שהוא ורק הוא, אדון בעששה, יכריז בבית-הקברות מחילה מהמת וכל קהל ההלוויה יענה אחריו: אלוהים יסלח לו. הכנסותיו של בעששה מעיסוק זה מספקות לו דמים לערק ושאר תענוגות העולם הזה, כגון: קופסת טבק, הגבהת ספר-תורה ביום-השבת, שהיא אחד האמצעים להבלטת מעמדו הנכבד של הגבר בתוך הקהילה לשעה קלה. למשל: יהודי שעיסוקיו אינם כשרים ופרנסתו מצטמקת מחוסר מזל או סתם ככה, ימכור כל שברשותו ובלבד שיקנה מצוות הגבהת ספר-תורה להקל על תחושת הנחות המקננת בלבו.

ובכן, נכנסים מיודעינו נושמצעים ומזיעים כלאחר טבילת מקווה. ואנה יפנו תחילה? לבית-הכנסת לתפילת מנחה, כי השעה מאוחרת, או לבית, להטמין שקי החטים לפני שיגלה אותם אדון בעששה. ומכיון שבשעת רווחה יהודי בורח מיהודי, ולא אבו ליפול בידי בעששה, נפרדו השנים מרבי פינטו באחת הסמטות בחשאי ובלי אמירת שלום, ובלי להזהירו מפני אדון בעששה, הנוכל והספסר. ומכיון שהיה זה מהלך בצעדים מהירים בראש השורה ולא השגיח בהיעלמם, נשאר הוא היחידי קרב והולך למרכז הרובע. חשב בלבו שבוודאי יפגשם, ואולי מלאכתם רמייה וגזל—ואולי אצו לשלטונות להודיע על מעשה שהוא ספק גזילה, ואולי הם מרגלי הבולשת העוקבים אחר מעשיו, וודאי יסגירוהו למשטרה ואת עצמם ינקו, ויהיה חבוש בבית-האסורים; ואולי אלה רק מלאכי-השרת-והשלום שבאו לעזרתו, ובהת-קרבו למבואות הרובע עלו השמימה. הרבה מחשבות בצירוף אוילי עטו עליו בבת-אחת, הן כנראה כל המחשבות שהבריחן מדרכו מאז עזב את ביתו "על-מנת לנפוע ולהביא". תחושת-גלמוד חנקה דמעות בגרונו, וגעגועים לבית הגבירו חרדתו. אך מיד החל לפזם "ברוך אומר ועושה" שבע פעמים, ופתח כמעט בקול רם ב"תפון תפילתי קטורת לפניך" וגו', על-מנת לגרש שד המחשבות עד שישלח לו אלוהים ידיד ומלווה לחשוב תחתיו. כי אין לך דבר המקצר חיי אדם, והופכו לאומלל בין בעלי-החיים והצומח המאושרים, כמחשבות. המחשבות לרועים נבראו ולא לעדרים, ואדם פשוט כרבי פינטו לצאן-מרעיתך הוא שייך ולא לרועים הגדולים. עודו מפזם פרקי הקטורת, וחש טפיחתו של אדון בעששה וקריאת "ברוך הבא!" הדומה לזו של אח. "מצליל תפילתך הבנתי שמעיר מדינה אתה בא, רבי יהודי. כבד המשא? הב לי, אח, ואעזור לך, ככתוב, עזוב תעזוב עמו".

"אלוהים יאריך ימיך, אחי. ידעתי שאלוהים שלחני לעיירה של תמימים וישרים", השיב רבי פינטו, "הלא תעזרני גם במחשבה, אחי היהודי".

נטל בעששה ממנו השק והיה מלא התפעלות מן האמון הרב שרכש מיד מאצל היהודי של עיר מדינה. יתר על כן, גם ביקש ממנו עזרת מחשבתו. אמון כזה מיהודי של עיר-המדינה עוררה רצון עז בלבו ליהנות פעם בחייו מעולם הישרים והתמימים ולהתיחס לשק החטים של רבי פינטו ולרכושו כאל רכוש בית-הכנסת ובית-הקברות, אשר הפחד מעונש אלוהים מרתיעו מלגעת בהם. "היה שקט, רבי יהודי, בוא עמי, כאחי מאבי ואמי תחיה תחת צל-קורתך. לא יאונה כל רע לא לך ולא לסחורתך".

הרובע היהודי של העיירה זריקה כמו נבנה בידיים עייפות ובהולות. הסמטות צרות ומובילות תמיד לאותה סימטה שממנה באת. מבושמות הן הסמטות בדמי שפכים, ריחות ורמשים, הדרים בקביעות וללא שכר עם התושבים. בסופן ובראשיתן של הסמטות עמדו תמיד בתים מטים ליפול, ועד שתמצא יד בעליהם לתקנם הריהם משכן-קבע לחמורים ועזים ושאר כלי-עזר לפרנסות יהודיות. חלק מהגברים נראים חסונים יותר מהנשים והילדים כי הראשונים בילו רוב ימיהם בנדודים על פני שבטי-קידר בחילוף סחורות וחלוקת רפואות למיניהן, תמורת חטים, תמרים, שעורים,

שמן וחמאה. החנוונים והקצבים וחולבי העזים רובם סבלו ממחלות-עיניים. בעלי המרזחות, ועל-ידם בעלי דלפקים לקבב ושאר מאכלים חריפים לקינוח, ושתיית כוס ערק או יין, סבלו מקליפות זוהמה שכיתרו תרבושם הלבן וצוואריהם עד תנוכי-אזניהם. מוכרי הבשמים השתעלו הרבה כי חנויותיהם רחבות כפיסות-יד וגבהן כגובה שני תרנגולי-הודו. כאן תמצא יהודים המוכרים הכל וקונים הכל, מה שאין להם ומה שלא יהיה להם. סגולתם בזה שהם עם נבחר: כל משפחה יהודית יש לה משפחה ישמעאלית משלה, או להיפך. הסתבך ישמעאלי באיזו עיסקה, זקוק הוא לכסף לקנות פרה או גמל, הולך הוא אצל יהודי שלו וזה מקבלו בזרועות פתוחות. אם אין מה למצוץ ממנו, משלחו מביתו בשפע ברכות והבטחות, שבבית-הכנסת יערוך תפילה מיד להורדת הגשם, ובעזרת אללה הרחמן והחונן יינצל מבצורת ויהיו שדות משופעים ירק ופרותיו שופעות חלב וחמאה. ואם באמתחתו דבר-ערך הניתן לחליפים בעד הלוואה, יעמיד היהודי פני גביר שאין שעתו פנויה לדברי-הבל כגון אלה, ישבע תחנונו של הישמעאלי ויגבה ריבית-שפריפית—מין תנאים מסובכים, המטשטשים כל מוח שינסה להבינם. כי כך נהגו אבותינו, ומי שאינו מחזיק במקצוע אביו עלול חלילה להיכשל בחיים...

משעת תפילת-מנחה עד תפילת-ערבית האחרונה מתמלא הרובע עוברים-ושבים, עשן בשר צלוי, ריחות פולים רתוחים במים מוכנים לאכילה בקדרות גדולות וריחות דגים מטוגנים. בליל עשן מריחות אלה עולה השמימה, מלווה קוראי הקטורת בבית-הכנסת.

העשירים ראשונים הם לתפילת מנחה וערבית, בלי חזרת העמידה. ו"עלינו לשבח" קראו בהפסקות כשידיהם ממששות בארנקיהם לספירת המעות, פדיון היום, וכגבירים מוצאים הם פרוטה לקופסת "התמיד". ובכן, עומד אדון בעששה במרכז הרובע, כשעל-ידו יושב יתום-ממחשבות רבי פינטו, ושק החטים לפניהם. יהודיות בסליהן מתדיינות על המחיר עד שמתגיעות. לאחר-מכן מוציאות הפרוטות המוכנות מראש ומוסרות אותן לבעששה. הוא מונה ומונה, נוטל חטים מלא חפניים ושופכן בסליהן. ככה תמה מכירת החטים.

לאחר תפילת-ערבית האחרונה ושתיית כמה כוסות ערק ויין, עשו השנים דרכם לביתו של אדון בעששה. שמי חג-הפסח הקרב ובא עמדו תוהים על ראשם, וריח הפריחה בשדות שכיתרו את הרובע גבר על סרחון השלוליות וגללי הבהמות. "רבעכם זקוק לקצת נקיון", הפליט רבי פינטו כשהוא נתמך על-ידי בעששה. "אין אנו שמים לב לדברי-הבל כגון אלה... הלא כתוב, מעפר באת ולעפר תשוב", השיב בעששה.

"אדם ששוכב בלי רוח-חיים ודאי אין שעתו פנויה לדברי-הבל כגון אלה, אך אדם המהלך על שתים חייב להתחשב בחורי חטמו, ואפילו כשהחוטם מכיל נוזל מזוהם לא פחות מזה שיש לכם בסמטות", הוכיחו רבי פינטו.

"הבל-הבלים, רבי יהודי, עיירתנו יפה. אלא מה? כך זה בסוף עונת הגשמים, ובפרט שפרסנו מלאה כמה כוסות ערק, הראש מתבלבל יחד עם החוטם. העיקר,

בעזרת השם מחר נשכים קום לשוק הגדול וראית איך שטרות-הכסף יתגלגלו בכיסינו כמו פולים רקובים. חשוב על מה שאני אומר לך". איש תומך בחברו, עשו דרכם אל בית בעששה.

ליל-שימורים היה אותו לילה לרבי פינטו בביתו של אדון בעששה. גוסף ליתושים, כנים, פשפשים ושאר חילות הזוהמה, שזחלו על פניו שיירות-שיירות, היתה נחירתו הטרדנית של בעששה בוקעת את אזנו ומפלחת כל נסיון להירדם. הוא התגלגל לימין ולשמאל, קרא בלחש כל פרקי תהלים שזכר על-פה, אך ללא הועיל. רצה לקום ולצאת את הבית, אך אנה יילך והעיירה זרה לו. קריאת השכוי בשרה לו את בוא השחר וציפיה כירסמה בו לזריחת החמה. אך השעות זחלו כסדרן ולאטן, והוא הוסיף לטפוח על לחיו ועל מצחו, ועשרות נפשות חיות נפלו קרבן לכעסו עד שעייפו ידיו. פניו תפחו מעקיצות ומסטירות שזיכה בהן את פניו וכל חלק בגופו החשוף לחסדי היתושים והפנים והפשפשים, ועייפות כללית פשטה באבריו כמנוצח בקרב. ניסה לעבור מדרכי לחימה לדרכי פשרה ושלום, הניח לשיירות היתושים והפשפשים לטייל על גופו, התאמץ להכיר בזכותם כעוברי-אורח והחל בהירהורי שיכנוע עצמי, הירהורים שאולים מדמיונם של מעונים המנסים להקל על עצמם את החיים באשליות, כגון: הנה הרמשים האלה המהלכים על פני אינם אלא שיירות העולים להר-הקודש, שיש לחבבם ולהתחבב עליהם כידידים מימים-ימימה, ועל כל עקיצת יתוש השיב בתחנונים: לאט לכם שבטי ישראל היקרים, הלא יהיה סיפק בידכם להגיע להר-הבית לפני עלות השחר—רק לא לדרוך ולא לרמוס. הנה הוא מעביר ידו על זקנו ואצבעותיו ממששות מנין כנים שהסתודדו בין סבכי שערותיו והוא מלטפן ומדריכן ביד אח-לצרה ליציאה אל שטח נקי ממכשולים, ומעבירם על צווארו בברכת חיזוקו אחים!

טרם-שחר ממש קצה נפשו וכלתה רוח סבלנותו ופתח בנחירה מרטיטה כתקיעת שופרו של משיח. נחר בהפסקות קטנות שבהן דיבר על עם רב החוזה בחלומו, עם העולה להר-הקודש בשירה ובמחול, וככל שגבר זימזום היתושים באזניו כן גבר קולו וחזר והמשיך על הפסוק "הודו לאדוני בכינור, בגבל-עשור זמרו לו".

אדון בעששה פקח עיניו מלטיפת קרן השמש שחדרה מבעד לסדקי הקיר הטחוב של ביתו. חש חומה בקצה חטמו והתעטש בהנאת מלכים. הפתגם אומר: "לפעמים מזלו של אדם חבוי תחת קש". באותו לילה לן רבי פינטו באורותו של אדון בעששה על ערימת הקש, ואותו ישמעאלי משבט נווארה, שבתו הוקל לה מחליה כהבטחתו, השכים לפתחו של ראש הרובע, יחד עם השייך משבטו, כשבידם מנחה שמנה, שכללה שתי כבשים, שק שעורים ושק חטים, ובקשה בפיהם שיפגישו אותם עם היהודי שאתמול הופיע בלבוש פראנגי ודיבר מלים בשפה נוצריה ומראהו כמראה רופא מעולם הצדיקים. בהול יצא ראש הרובע את ביתו עם שני הנכרים לתור אחר היהודי. עוד לא הגיעו לבית-הכנסת וכבר פשטה השמועה שאיש גדול ברפואה חי בקרבם זה עשרים-וארבע שעות ושהוא עניו וירא-שמיים, ומרוב ענוותו מילט עצמו מקבלת-פנים מכובדת של הקהילה ואין יודע אצל מי לן הלילה.

ראש הרובע נכנס לראשונה לבית-הכנסת. משכימי תפילת-שחרית ראשונה נאחזו חלחלה בראותם אותו בלוויית שייך השבט של נווארה. השמש רק זכר שאמש בתפילת-ערבית האחרונה היה בעששה עם יהודי אחד מעיר המדינה, מסתודד עמו בנימוסים יתרים. אמרתי בלבי שוודאי איש עשיר נפל בחפתו של הממזר הזה, סיים השמש הודעתו.

בכל דרכי הרובע עמדו אנשים נשים וטף חבורות-חבורות, רועשים וגועשים מדברי התפעלות, מספרים וחוזרים ומספרים על הילדה בת הנכרי שעמדה למות וידו הטובה של הרופא היהודי הצדיק והעניו הצילתה מציפרניו. רק יתגלה מקומו אייהו ואין אחד שלא יהיה מוכן להיבדק אצלו, ואין אחד שלא ישטח בפני שומעיו טיב מחלתו וייסוריו. נשים רבות החזיקו בבעליהן לבל יצאו לעבודה ויזפו בבדיקה, לגלות מדווייהם. וכי יש יהודי שאינו סובל בגופו?! עקרות רעדו מגיל, הביעו משאלתן חרש באזני בעליהן להיכנס אצל הצדיק. שמחת ימות-המשיח ניצנצה כזוהר הרקיע מעיניהן: הלא שלוחו של מלאך רפאל חי בקרבם. היו נשים שבנותיהן הגיעו לפרקן ורגל חתן עדיין לא עברה את סף ביתן; הללו לא חסכו מעות, צרורן מלא, מוכנות ומזומנות להקריבו לרופא הצדיק, ובלבד שירמוז להן על מועד גישואי בתן. כי בעיירה זריחה רופא-גוף ורופא-נפש ורופא-מזל אחד הם—כי רופא טוב וצדיק כרבי פינטו חזקה עליו שיידע למצוא מענה לכל הנדכאים בגופם, בנפשם ובמזלם.

יצא ראש הרובע את בית-הכנסת בלוויית הנכרים, ואחריהם כל המתפללים והמתקהלים שהצטרפו אליו בסמטות, כולם ממלמלים תפילת הודיה וממהרים לביתו של בעששה.

רבי פינטו המשיך בשנת-הייסורים שלו. לאחר ליל-נדודים שעבר עליו בליווי שירי-מזמור להר-הבית, ובזימזום הפסוק "הודו לאדוני בכינור" וגו', שכב פרקדן על ערימת הקש, נחר וגירד וגימגם ופיזם, והעסיק ידיו בהכוונת שיירות הרמשים למיניהם ששעטו על פניו המיוזעים. השמש שקפחה את ראשו בעד הקיטון, וגם אנקת החמור ששכן כבוד אחרי מחיצתו, לא הקלו את תרדמת האלוהים שנפלה עליו בטרם שחר.

אדון בעששה ניער עצמותיו, טיהר ידיו וקרא חגיגית "מודה אני לפניך", אגב ספירת המעות שנשארו לפליטה ממכירת שק החטים של רבי פינטו אחרי ליל שתייה כדת המלך. הטרידוהו רק ייסורי מחשבות ופחדים של הונאה, ודמיונו מעבירו פעם למעשה עבירה של שיגרה—כלומר, להפריש לעצמו חלק שמן מהפדיון, ופעם לשערי תשובה—שמא האיש הלן במחיצתו, שהעניק לו אמון, הוא אחד הצדיקים הנסתרים הרוצה להעמידו במבחן פיתויים. ככל שהרבה לחשוב כן רבו שגיאותיו בקריאת "מודה אני לפניך". וככל יצור המנסה לשנות את מידותיו איבד את איזון נפשו והשתנה לפניו מראה עולמו הישן. הוא נלחם מרה להחזרת בטחונו-העצמי.

עודו עומד אצל רבי פינטו מלא מחשבות ועצות והנה שמעה אזנו דפיקות על דלת ביתו שאינו רגיל לשמען בשעה כזו. כשפתח את הדלת חזו עיניו בהמוגים שהתקהלו

סביב ביתו, ובראשם ראש הרובע ועמו ראש שבט נווארה, ועל-ידו עמיתו הישמעאל, אבי הבת החולה, מצביע עליו בשלילה ואומר: לא זה הרופא הצדיק. ראש הרובע הִסָה את המולת המתקהלים ונשא מידברותיו בדרך-ארץ ובנימוסי-יתר, כנוהג אצל מושל-המחוז או ראש-שבט להחלקת סוגיה. "אחינו אדון בעששה, דמנו ובשרנו ועצם מעצמותינו אתה. תפקידך הנשגב והמהולל, כמלווה מתים לשערי שמיים, זיפה אותך בכבוד שיישאר לבניך ובני-בניך. כבוד זה לא יסולא בפז, ועיירתנו רואה בכך אחד הצדיקים הנסתרים. שמוע שמענו..."

עוד לא סיים ראש הרובע משאלתו ובעששה הוציא כל מעות הפדיון של שֶׁק החטים ורצה למסרן לו בשבועה שקדושים כספי אורחו רבי פינטו ככספי קופת-התמיד. אך ראש הרובע לא שם לב לתנועות ידו של בעששה והמשיך: "שמוע שמענו שהרופא הצדיק בחר בביתך לאכסניית-לילה. הנה מנחת ראש שבט-נווארה כמקדמה על ביקורו של הרופא הצדיק בשבט. ולפני כן הלא יאות לקבל כמה מאחינו שציפו לגס זה מיום שגלתה השכינה מעלינו".

געיית הפבשים ושקי החטים והשעורים חייכו לו ומשכו את לבו יותר מן ההמולה ודברי הכבוד והנימוס של ראש הרובע. לראשונה פקד: "הביאו את המנחה לפניו וחכו בחוץ עד שאשאל את פיו", נעל הדלת בפניהם ובחוץ השמיע שוב הנכרי של אתמול אותו סיפור על בתו שעמדה לחזור לעולם-הדומם ורק תפילתו ודבריו הגדולים של הרופא הצדיק הצילוה ומצא אותה בשובו לביתו בדיוק כמו שהבטיח לו—יושבת על-ידי אמה, אוכלת בִּזְיוֹן (מין בצק) בקערת-העץ הסדוקה ליד אמה ומזומזמת ומזומזמת. ושוב התפעלו שבעתיים והתגאו עמך-ישראל בגאון שלהם.

בעששה הכניס את המנחה, צוהל כמגלה מכרה-זהב, ויראת-כבוד לאורחו מילאתו עד קצות ציפרניו, והיה כניגש להיכל-הקודש. לקח מאשתו סדין לבן של ליל-כלולותיהם, כרית הצמר וחליפת אשתו העשויה חוטי כותנה דקים, צבעוניים, שהיתה נוהגת ללבשה אחרי הטהרה, ושאר כלי-מיטה יקרי-ערך המקילים על השינה. הביא אותם וכיסה בהם את רבי פינטו הממשיך בשנתו העמוקה ובקריאת מזמורים ודברי-תחינה. הרחיק את החמור מן המחיצה, שפך מים על כל שנראָה לו פזוהמה, וצויה על אשתו שתעמוד מוכנה אצלו ובידה כד מים וקערה לטהר ידיו כאשר אך יפקח את עיניו. אך רבי פינטו עם כל מציצת יתוש מדמו, עם כל גירוד, קדח בתאוות ייסורים של שבעת מדורי גיהנום שאחריהם יגיעו הקדושים והמעוֹנִים, היושבים כבוד עם האבות ועטרותיהם על ראשיהם. בחלומו והנה כל השיירות האלה שכיוונן להרה-הבית בהמונם, כל העם הרב הזה כורעים לו ברך מעשה-מלכות, ושפתיו דובבו "הודו לאדוני בכינור". נפשו כלתה להתמוג בעולם הקדוש והנשגב הזה, והיה לוחץ ריסי עיניו בחזקה לבל יחזור חלילה לעולם האתמול, עולם הטרודים על דברי-הבל, עולם המתענים להשתיק זימומה של כרס ריקה, עולם רשעים שאין להם מקום בישיבה של מעלה. ככל שלחץ עיניו לבל תיפתחנה כן גבר קולו בקריאת מזמורי תהלים. על-ידו עמדו בעששה ואשתו ביראה ופחד, גדהמים למחזה החסיד המתענה, ומחו דמעות חזורי-בתשובה מעיניהם.

מולכו הממזר, קורח הגנב ושפתי בעל החידושים והתוספות—השלישיה שבכל חודש היא מוצאת מכלל ישראל—עברה אותה שעה בסימטת בית בעששה וכל הקהל פינה לה דרך והתרחק ממנה, שלא להיטמא חלילה. כל מי שפנו אליו לשאול לסיבת ההתקהלות זיכה אותם ב"ימח שמכם". שפתי סינן בין שיניו קללה שארפה כמחצית קדיש. קורח ומולכו טיפסו כבני אשמדאי על קיר הבית לחזות במאורע המשוונה של היום, שהפטיר אנשים מעיסוקיהם, ומבעד לתקרה החשופה ראו איך רבי פינטו רובץ באורנה על ערימת הקש, מכוסה סדין לבן, עיניו עצומות והוא ממלמל פרקי תהלים, ועל-ידו בעששה ואשתו עם כד מים וקערה והם מזילים דמעה. כיון שראו את בעששה, מנהיגם החביב לשעבר, בהכנעתו, נשבר לבם בקרבם ופחד נסתר נשפך בעורקיהם. חיקו מעשיו ורצו לפתוח פיהם במזמורי תהלים, אך מכיון שידיעתם בתפילה ובקריאה בכלל הצטמצמה בפסוק "קול מבשר, מבשר ואומר" המושר בשמחת-תורה, פתחו בזעקת-פרא בפסוק זה הידוע להם. מולכו הכריז לפני המתקהלים בהתייפחות ובשבועה מזועזעת-עצמות, כשהשם "כביכול" משובץ בה חצי תריסר פעמים, שאין זה אלא המשיח או שליחו הרובץ על ערמת הקש של אורות בעששה, וסיים קריאתו: "יהודים ממזרים, פיתחו פיכם בתפילה". וכל הקהל נאנח בהתפעלות: ממש קץ-הימים. אם חוטאים כגון אלה פותחים בתפילה ובתחנונים ביום רגיל, סימן הוא כי "ושנת גאולי באה". מלומדים שבהם חישבו ומצאו כי לפי גימטריה שנה זו היא השנה הנכספת, והצטרפו למולכו ורעיו ב"קול מבשר, מבשר ואומר".

עמדו שני הנכרים, השייך ואביה של הבת החולה, מוכי תלחלה ואימה בפני המקהלה הגדולה שפכרה ידיה ובלהט משכר חזרה בלי קץ על "קול מבשר מבשר ואומר" בקצב אחיד, מצלילי תחינה לצלילי שמחה: שמחה גנוזה שקיננה בלבם שנים, ואולי דורות, וחיפשה פורקן להתפרצות. לא עוד תפילה, כי אם שירה. אולי שירת נצחון ואולי שירת תבוסה. כיהודים בגלותם יבקשו לשמח נפשם בלא הסבר וטעם.

קיבתו של רבי פינטו הריקה זה יומיים הפריעה לתאוותו החסידית, כאשר כלו כוחותיו מהנסיון להירדם שוב ולהפליג בחלומו ובדמיונו לעולם האבות ולליווי השיירות להר-הבית. על-כרחו פקח עיניו, והד שירת המתקהלים סביב הבית טישטש את הכרתו קימעה. עיניו הביטו היטב בשמש הזורחת ובעששה ואשתו, העומדים לצדו כמשרתים בקודש. אך שירה זו החזירתו ללילה הארוך. פניו לבשו ארשת של אדם נטול-חושים, נטול-מציאות, שרוי בדיכאון ותמה כאחד. משהתישב, קירבו אצלו הקערה והכד לטהר ידיו. תחושת זרות אפתתו למראה נימוסי-יתר שזכה להם הבוקר ולמשמע שירת השמחה של המצפים לישועתו בפתח הבית. מששאל את בעששה לפשר ההמולה והשירה והסדין הלבן וכדי המים והקערה, השיב הלז בהדרת-כבוד: "עפר אני תחת כפות רגליך, רבנו ועטרת-ראשנו. אלה עמך ישראל המחכים מזריחת החמה לחלות פניך להושיעם. ידיך הקדושות שהצילו ממוות את בת הנכרי החולה גילו עד-מהרה שהינך אחד הצדיקים הנסתרים". רבי פינטו זכר את "בחברת היהודים מרפאים", שותפיו מאתמול, ובין שפתיו מילמל לנפשו: "צריך לקרוא לחברת יהודים

מרפאים". בעששה שאל ברטט: 'שלחני, מורי ורבי, למקום משפנם, ואבשר להם את בקשתך'. אמר לו: "צא אל פתח ביתך ובתוך הקהל הגדול הזה קרא בקול רם: חברת יהודים מרפאים, היכנסו".

פתח בעששת את דלת הבית וקרא בתנועת יראה, כדרכו בבית-הקברות: "הרבנים והמקובלים הנסתרים מחברת יהודים מרפאים מבוקשים על-ידי הרופא הצדיק והמקובל". בין הראשונים הצובאים על פתח ביתו עמדו רבני הקהילה, גביריה וסוחריה, ואחריהם הנמושות, הרוכלים הזעירים, שביניהם הצטופפו רבי זיתוני ורבי בצילה. מששמעו השם המפורש של "חברת יהודים מרפאים" עטתה עליהם גאוות הענוה, שמחים ונפחדים הביטו איש בעיני רעהו. שפופי-קומה פילסו להם דרך בקהל, שליוה צעדיהם ברחש כבוד ובנשיקות ידיים עד שנכנסו לבית ונעלו הדלת אחריהם.

רבי פינטו קיבל את פניהם, פני חבריו-לעבודה מאתמול, בידידות ובחברות פשוטה, אך נתקל במחיצת כבוד שלא הבין פשרה. אחוזי-חלחלה עמדו בפניו כאשמים בפני שופט עליון. הוא מדבר אליהם בלשון סוחרים, לשון חברת-יהודים-מרפאים של אתמול, והם עונים לו בשפת היום—שפת חוטאים החוזרים-בתשובה, כגון: "רבנו הקדוש, הלא מדאגת פרנסה שלחנו יד במלאכת הרפואה. אנו כפרה על ציפורן אצבעך הקטנה. אנא, כפר על חטאינו, הושיענו ממלאכת-רמייה". מפיון שאפילו שותפיו נדבקו בבהלת ההכנעה אליו, והעלוהו לדרגת הקדוש הנסתר, החלה לכרסמו האמונה בחלומותיו וראה עצמו כעין שליח ההשגחה. אך הפחד ממחשבה-עצמית לא עזבהו והוא ציוה עליהם שיוסיפו לחשוב אתו כאתמול, וחברת-יהודים-מרפאים חיה וקימת. הם נשקו ידיו וישבו שפופים על-ידו. רבי זיתוני שקע בקריאת "הא לחמא עניא" כאתמול, ורבי בצילה גברו הירהוריו בדבר ההכנות לברית-מילה לבנו שינלד לו בקרוב.

בעששה נשאר על עמדו, שמח שנפל בחלקו להיות משרתם של צדיקים נסתרים, צדיקים שיש בידם לרפא אדם מחליו ועניו. אך ייסורי דאגה הפריעו מדי-פעם לשמחתו שמא יגלו מומים במעשיו, אלא ששוב התנחם שוודאי זכות הכנסת-אורחים תעביר מומים אלה ויהיה נהנה ממתת-ידיהם. בתוך אורוותו שררה דממה, והמולת השמחים הקוראים פרקי תהלים מחוץ לבית הפריעה לה.

כשחזר רבי פינטו ושאל, עד מתי ימשיכו היהודים לזמר תהלים, ענה לו בעששה: הלא כולם ציפיה שתקבלם לשמוע חליים ועניים. פנה אל חברת-יהודים-מרפאים, חבריו, והם ענו ב"המ-המ-המ", ובאין ברירה השיב לבעששה גם הוא "המ-המ-המ". ומכיון ששאף הלז להיות במחיצתם ולהבין שפתם, קבע שפירוש המ-המ-המ—להתחיל במלאכה. רץ מיד לפתח הבית והודיע שהרופא הצדיק הנסתר מתחיל בקבלת אנשים. מולכו הממזר ושני חבריו, שבתו וקורח, קפצו מקירות הבית, פתחו ביללת בכי פראי, נדחקו אל ראש התור בקראם: "אנו הראשונים ניפנס, אנחנו שנפשנו חולה מעומס עוונות תנו לנו לקבל עזרה ותושיה, לחזור לכלל ישראל". בכיים וצעקתם שברו לבבות של בני-רחמנים וזכו להיות ראשונים.

יראה וסקרנות כאחת האדימו פניהם. עמדו לפניו וחיכו למוצא פיו. אך הוא רק הימהם

המ־הם ופיזור מבטו ליושבים על־ידו, ואלה השיבו בנידנוד־ראש המ־הם. ושוב דממה מדושנת־טמטום שנתארכה רגעים ספורים והכעיסה את בעששה על ביזבז הזמן. הלא רב מספרם של המחכים לחלות פניו.

נטל יזמה לידיו ולחש לחבורת הממזר דברים כגון: "אין הצדיק הנסתר נוהג לפתוח פיו ראשון. שיטחו בקשתכם". מולכו התגרד בראשו, קורח עסק בשיפשוף חטמו שנראה לו פתאום מיותר משום־מה, ורק שבתי פתח ואמר: "אומרים אנחנו ממזרים, לכן אנו חרם מכלל ישראל; אומרים אנחנו עבריינים, לכן אנחנו חרם מכלל ישראל", ועוד ועוד. שאר חבריו החזיקו אחריו ב"ועוד, ועוד, ועוד". "ומה אתם חושבים?" חקר הרבי. "לבנו וראשנו מלאים מחשבות", ענה שבתי, וחבריו חיזקו טענותיו, "לבנו וראשינו מלאים מחשבות". פנה הרבי לרבי בצילה ולרבי זיתוני: "ומה אתם חושבים?" הללו כדרכם לפני היכל־הקודש גימגמו המ־הם. דלים ועניים היו במח־שבות, ומכיון שהתעורר בו היצר של "ברוך אומר ועושה" שילחם מעל פניו והזמין את חבורת הממזרים המלאים מחשבות לשבת אצלו. נכנעים ומבוישים קמו השנים, נישקו ידיו ויצאו. כאשר שאלום מן הקהל מה טעם פרישתם מכנפי הצדיק, התיפחו ומרטו שערותיהם וזעקו: "חטאנו פשענו. נראה שחבורת הממזרים, זכותם הגדולה תגן עלינו, ראויים לחסות בצל כנפיו. הלא נשמתם נשמת חסידים המכסה עצמה מעיני הבריות במעשי־עבירה יום־יום". וכל הקהל הזכיר שמות חבורת הממזרים בנשיקות־יד וביקש מחילה וכפרה מהם, מנשמות צדיקים אלה שדנו אותם לפי מעשיהם ולא לפי נשמתם.

בעששה קרא לראשונים בתור להיכנס. שני הנכרים ביקשו מראש הרובע וממנו שייאות ברוב חסדו להכניסם ראשונים, כי בנותיהם החולות בסכנת־נפשות ממש ומקום מגוריהם רחוק. שני הנכרים נשלו בעליהם מעל רגליהם וישתחוו לו אפיים ארצה וישקו ידיו וידי שותפיו החדשים ודיברו תחילה על המנחה שהקריבו לפניו, ובעזרת אללה הרחמן כשתתפאנה בנותיהן יכפילו וישלשו ערך המנחה. רבי פינטו פנה אל חבורת הממזרים: "הביעו מחשבותיהם הרבות". מולכו התגרד בראשו, קורח שיפשוף חטמו, ושבתי פתח בניזיפה לנכרים ואמר: "עם החכמים אין מתנים תנאים. לראשונה הכפילו כדבריכם המנחה, וריפוי בנותיכם אינו אלא דבר פעוט שבפעוטים". "דברים ומחשבה של טעם", אמר רבי פינטו וניענע בראשו כסומך שתי ידיו על דבר שבתי. בעששה, שעמד ושאף להיות שותף במצב, הוסיף משלו ברוגז ובהתזת־רוק מקצועית: "איפה ראיתם ושמעתם שעם הנביא מתנים תנאים? קחו מגחתכם בחזרה ולכו כלעומת שבאתם. אין זה השוק הגדול".

דם סותרים טהור החל לרתוח בעורקי המסובים, ושבתי נהם בקללה משכנעת ופקד לבדוק תחילה את המנחה, והוסיף שאין הנביא מתחיל במלאכה ללא מעות ממש—דינרי־זהב. לעיני הנכרים עמדה הצלת בנותיהם, הנראית תלויה בידי המסובים ובראשם הנביא הצדיק. פתחו צרורותיהם והחלו למנות את דינרי הזהב שברשותם והגיחום במרכזו של מעגל המסובים. קרעו עיניהם בתקוה כשמבטם תלוי בפני הצדיק. רבי פינטו דיבר עם שותפיו בלשון־הקודש, ושבתי פנה אל מולכו, המומחה באחיזת־

עיניים, להראות כוחו בכגון זה וגו' וגו'. מולכו קלט הרמוז כהלכה, הושיט ידיו לפניו, עצם עיניו וקרא את הפסוק היחיד הידוע לו משמחת-תורה, הלא הוא "קול מבשר מבשר ואומר". רבי פינטו, כמגרש דיבוק מעל פניהם, דיקלם אחריו בנעימת נביאים בלשון תוגרמה: "פינטו דולורס", וצהלת חיי מעש הדליקה בו תקוות שפע שאליו ערגה זוגתו. בעששה נטל ערימת דינרי הזהב ופקד על הנכרים לצאת בטפיחה מקצו-עית על גבם, ובהבטחה שבנותיהם בדרך לבריאות שלמה בעזרת הנביא הקדוש ובעזרת אללה הרחמן. אך אותו נכרי מאתמול לא אבה לצאת מפתח הבית עד שייאות הנביא לגעת באותה מטפחת קדושה.

חבורת-יהודים-מרפאים החדשה של רבי פינטו גדלה לפתע בהון ובשותפים. בחוץ גדלה הציפיה, ובפנים רבתה העבודה לשמה, כי התושבים החדשים גילו דעתם בהיסוס-מה שמוטב וחלוקת הפדיון של המקרה הנ"ל תקדם למקרים הבאים, וכל ביקור והכנסותיו יחולקו מיד בין המסובים.

כשהממון משתלט על יצר האדם הריהו מגרש ממנו בחימה נבואת-אמת וייסורי-כליות ומרקד לנגד עיניו כאהבת-נעורים, ומשעבד לעצמו ללא רחם כל אהבת הזולת שנשארה לפליטה באדם. לפיכך המתפללים בחוץ ממשיכים בתפילתם והיושבים בבית מתדיינים על חלוקת הממון. וביניהם יש מי שנתקררה דעתו מייסורי ציפיה של הממון, בראותו הממון מרקד לנגד עיניו. והממון וחבריו התנדפה מהם אצילות קדושים נסתרים. ורבי פינטו עצמו שואל למחשבתו של זה ולמחשבתו של זה, מעשה רוכל סתם ר"ל. ומה כי נלין עליו שחזקה עליו תאוות הממון? צרותיהם של יהודים לחוד, ועסקים לחוד.

דעתו של שבתי היא לחלק דינרי זהב בהתאם למילוי תפקידו של כל אחד בעיסקה. לפי שהיה הוא הדובר המרכזי, לו מגיעה המניה הבכורה. קפץ מולכו בחימה מרוסנת-מנומסת ואמר: "אני שכישפתי מראה אחיזת-עיניים, בלעדי היו הנכרים נוטלים כספם בחזרה, לכן אני חושב במחילה מכבודכם שחלקי חייב להיות גדול משאר החלקים". וקורח חדל משיפשוף חטמו ותרועת רשעים שפקדה את דמו הסוער שלחה כל רסן מעליו ורחצה פניו מכל ארשת קדושים ונימוסיהם. הוא גימגם כדרכו משפט-טיפוחיו: "גם גם א א אני גדלתי בבתי-זונות ואותי אין משגלים לאור היום. חלקי הוא הגדול משאר החלקים". אך בעששה, למרות האווירה שהזדהמה, שמר על שרידי הילת קדושה שנישבה מפניו החייכניים של רבי פינטו ובנחת אמר: "מה דברי-הבל אלה? אם כבר מתדיינים על חלוקה צודקת, הלא הוא בעל-הברית! הוא המכניס והוא המוציא המבקרים למיניהם. יפתח פיו הקדוש הנסתר וישמיע דבריו". "אולי תכניס עוד מציאה כזאת", אמר הרבי, "ולאחר-מכן תחשבו על החלוקה".

כמוצא זמני להרגעת הרוחות היה הרעיון במקומו, וברצון קיבלוהו. שבתי חיכך יד ביד והלהיב את חבריו ב"יהודים, יש לעבוד במסירות, לא כל יום יש משיח יפה כזה". וכדי שתהיה חלוקת הכספים בהתאם לחלוקת העבודה, הועיד לכל אחד תפקיד: קורח רק יבכה ויתיפח כשאר הצדיקים המעונים, ואין הדבר במקומו בחברת הצדיק הנסתר. מולכו יעסוק בהעוויות-פנים ובאחיזת-עיניים, ימשיך במשימתו. שבתי,

הפותח והמסיים כל ביקור, כשמדי-פעם ילחש מילמול-שפתיים באזני רבי פינטו שתפקידו להניע ראש למטה למעלה ימינה ושמאלה כצלם בהיכל. בעששה יכניס ויוציא אורחים מבקרים ולא תחדלנה דמעות מעיניו עד סיום המלאכה. "זו היא מלאכת החושבים, שופרא דשופרא", קרא רבי פינטו בהנאה לשבתי ויחבקו כחפק תקוות זוגתו הרחוקה ממנו ומצפה לבואו יחד עם מה שיביא לה... הוא צחק, וכולם צחקו צחוק צדיקים. גם בעששה צחק בטעם משונה: "מקהלת יהודים מצחיקים". הממתינים בחוץ שמעו צחוק צדיקים, שמחו וצחקו גם הם ופירשו צחוקם כשמחת הבורא במעשיהם.

בעששה לא מחה דמעות הצחוק, כי זקוק היה להן לרגל כהונתו—ופרנסתו החדשה. הידקן אל עיניו והצטרף לבכיו של קורח.

"לראשונה יש להכניס חשוכות-בנים—נשי הגבירים של הרובע", קרא שבתי לעבר בעששה, שניגש לעבודתו, והפעם במרץ חולין. הוא יצא וחזר עם אשתו של גבאי בית-הכנסת ואחותה העקרה. צרורות כסף בחזיהן, צמידים-זהב לידיהן, שרשרות ועגילי זהב הבליטו עשרן ומעמד בעליהן. בקיצור: מכרות שלמה. הן התישבו, עיניהן מושפלות כיהודיות צנועות, וחבורת הממזר משולהבת ומעוררת יראת-כבוד בבכיים הפראי של קורח ובעששה, בלחישת שפתיים שבין שבתי ורבי פינטו, ובמעשי-ידיו המוזרים של מולכו. הצטרפו הנשים לבוכים. ומכיון ששבתי נוכח לדעת שהבכי מוצא חן בעיני היהודיות הצטרף גם הוא לבוכים והזמין את רבי פינטו להטריח דמעותיו הגנוזות, ובתוך המולת הבכי רמז לשותפיו בשפתם המוסכמת שלאחר שינקו את היהודיות מכספיהן ותכשיטיהן יעשו רגליהם כאיילות עם כל המטען הנכבד שהצטבר. בעששה חש והבין שפתם ומעשה-הרמייה הצפוי, ולפיכך הגביר קולו בבכי וברמזים איים בגילוי העבירה אם לא ישתפוהו בשלל המכובד, ואגב בכי הושיט שבתי ידיו למנות הדמים—שכר ידו של הרבי הרופא הצדיק הנסתר. גבר בכי "המעונים והצדיקים הנסתרים" והגיע לאזניהם של המחכים בתור. הצטרפו גם הם לבכי.

בעששה לחש בדאגה על אזני היהודיות שתפילת הרב על רחמן לא תתקבל אם לא תתפשטנה מכל עדייהן שהם בבחינת הבלי העולם הזה לעומת שמחת עובר והעמדת יורשים. חדוות הבריאה אפפה את היהודיות וכמו כבשות תמימות התפרקו מכל עדייהן. לפי שגם בכי יש לו סוף, ריכוז שבתי מוחו בחטיפת השלל ובברייחה, וברמזים לבעששה על חלקו שלא יקופח, יצאה חבורת הממזר בן-רגע ממעמדה החדש ושכחה מקום מוצאו של הפחד מאלוקים ומצדיקים נסתרים מחמת חלוקת השלל המסתורי שדקר בכיסיהם, וחבוקים כשיפורים עשו דרכם לפתח הבית בצעדי אבלים, בוכים מרה—וכל הקהל מפלס להם דרך. כך הלכו הלוך והתרחק מן ההמון עד שנבלעו באינסוף...

כאשר שאל רבי פינטו לאן יצאה "חברת היהודים החשובים", הרים בעששה ידו בתנועת תמים—וכי שומר צעדיהם אני?—ולא הועילה כל תחינתו ונשאר הוא לבדו עם בעששה ללא חברת-יהודים מרפאים, בודד עם עולם גלמי המצפה לתשובה מפיו. העקריות ממשיכות בבכיון, הקהל מצפה לתשובה ולתושיה, וחבורת הממזר נמלטה

עם השלל ועם המחשבות, ורוח רעה נשבה ופיזרה תקוות אשתו. למענה החליט אפוא שלא די לנסות על-מנת להביא אלא יש גם לחשוב. ובכן התרומם, ניער מעליו אבק התבן והחלומות, ויצא לפתח הבית. קיבלו הקהל בברוך-הבא ונאלם לשמוע דבר גאולה ותנחומים. השתררה דממה מתוחה ורבת-תקוה, דממת חשבון-הנפש של יחיד עם בוראו.

פתח רבי פינטו בדרשה: "יהודים, אתם עומדים על-יד הבית הזה ומחכים לרפואה, לאושר ולגאולה. ככה עשו אבותינו. בצר להם הלכו לשטוח תחינתם בבית-הכנסת או בבית-העלמין. והלא עיניכם הרואות, אין אנו עומדים לא בבית-החיים ולא בבית-הכנסת. למה הדבר דומה? לברגשים ההולכים לזרוע חטים ושעורים בחול הים. וישועת צדיקים תצמח בבית-החיים או בבית-הכנסת."

הקשה אחד מבני העדה: "מה המקום שממנו צומחת הישועה בעגלא ובזמן קריב? בבית-החיים או בבית-התפילה?" ענה רבי פינטו: "צריך לחשוב." לשמע המלים "צריך לחשוב", נתכרסם ראש-הקהילה בדומיה חשדנית והטריח אוצר חששותיו לצוף קימעה. הטיח דברים בפני רבי פינטו, כגון: אין דרכם של מעשי נסים ונפלאות סוגה במחשבות ותחבולי שכל. הנה אנחנו מתגוררים כאן בקצה זנבו של עולם מאז חורבן בית שני; אבות-אבותינו סיפרו לנו שהרומאים הביאו אותם הנה כעבדים, מן הרומאים נשאר רק שרידי אבנים ורחבות קרקסים. ניניהם וניני ניניהם חזרו לרומי, או שהתאסלמו, ואנו נשארנו עם ארון-הקודש ושירת-הים והרבה יתומים ופרנסה דחוקה, ושמחת תורה ותפילה למשיח-צדקנו, ושפע מדווי-עיניים. הקהילה רוצה לשמוח, ורגל ישמעאל דוחקת שמחתנו. הנה בן השייך מקבילת חמאמה חטף אחת מבנותיו. וזה אחד השייכים 'אוהבי-יהודים'... עוד מאבות-אבות-אבותיו. כשבאתי לפנות בפניו את מכאובי הוריה של היהודיה החטופה, ענה לי גם הוא בצער וביגון: 'איך יהודי ישר וחכם כמוך, וידיד טוב שלי, תמנע ממני אחת המצוות הגדולות שציוה לנו הנביא, והרי אתה יודע שכל מוסלמי המצליח להכניס יהודיה למשפחתו—שערי גן-עדן פתוחים לפניו, והוא שייך החמאמה באמת אוהב יהודים, וידיד טוב שלי. ובכן, אם מן ההשגחה נשלחת, הראה-נא לנו נפלאותיך, רבי יהודי מהמדינה."

"הראה-נא לנו נפלאותיך", קרא ראש-הקהילה כפוקד ומתחנן כאחד. הצטרפה לקולו כל הקהילה הקדושה: "הראה-נא לנו נפלאותיך!" לשמע מקהלת התחנונים נתמלא חמלה על עצמו, והיו הדמעות זולגות מעיניו כנחלי ישועה. הרים עיניו למרום ולחש: "עמד ישראל בצרה, ואני בתוך צרתיים. הממזרים ברחו עם כל הממון, ואל תצילני מהקהל הזה כבעל-מום. הכל בא מאשה רעה האומרת לך להביא."

ראו העומדים את רבי פינטו ושפתיו לוחשות כלפי שמיים, וספרו דמעותיו. נאלם הרחש, ויראת-כבוד כפולה שבעתיים השתררה בחבורה. נתמסכה הדממה יתר על המידה, ורחש-לחש עבר בקהל. לאן?—לבית-החיים או לבית-הכנסת, לבית-החיים או לבית-הכנסת, לבית-החיים או לבית-הכנסת... נגרף גם הוא לזימזום "לבית-החיים או לבית-הכנסת..." מישהו הוסיף לזימזום משהו מקינת תשעה באב: "איכה יעיר

באפו חדוני את בת ציון...” והנשים החלו להתיפח על חנה ושבעת בניה... כיון שרבו תאניה ואניה כבד עליו ראשו על רבי פינטו ולא ביקש אלא לחזור לעיר המדינה שלו, ולהמשיך ולספסר בשוק הצורפים, או ללמד דרדקים ולריב עם אשתו לילה-לילה על טיב התבשיל, וכל מרורים שהלעיטתו זרחו בעיניו כמעדני גן-העדן. כיון שנתקף געגועים לביתו, החל לצעוד לעבר הרחוב, והקהל מפנה לו דרך בקידה. ענן העצב והיגון חלף. בשמעם את רבי פינטו קורא: “ברוך אומר ועושה”, זרחו פניהם וחשו בהילוך צעדיו של הגואל. אחת הזקנות פתחה ביללת-גיל ואחריה שאר הנשים. גבר שכרון-החושים, ובאין ברירה הצטרפו הגברים בזמרת-חג. נגררו אחריו כשקולם הולך וגובר ב”קול מבשר, מבשר ואומר”. יצאו את סמטת בעששה והגיעו לרחוב הראשי. מימין הדרך לבית-הכנסת, וממול בית-הכנסת בית-החיים המוקף שדות זרועים תלתן ותירס ושאר ירקות המעידים על התחדשות היקום. שם בשדות עבדו בני-ישמעאל בקציר השחת, בתיחוח האדמה ובמילוי בריכת-המים. אך שירת היהודים האדירה בראש-חוצות היתה בעיניהם פליאה שאין רגילים לה. שבתו כולם מעבודתם ובהכנעה כרעו ברך לכיוון מֶפֶה והתפללו בשם “אללה הרחמן והרחום”. שבעתיים נתקפו חרדה בראותם איך היהודים פונים לבית-החיים ובפיהם לא בכי ואנחה אלא שירה ונגריט (יללת-גיל). ורבי פינטו בתלבושת-הדר שחורה צועד בראש כמצביא, ואחריו, לבושי עֶפְאִיות וסחבות, בלואים ויחפים, צועדת עדת ישורון.

מגודל ההערצה הפתאומית חישב רבי פינטו להיחנק. אם לפני כן ידע לבקש מהזולת לחשוב במקומו, הנה לרגל תפילות ושמחת יהודים וכריעות-ברך של ישמעאלים נתמססו חושיו ודעכו מחשבותיו: “אוי למי שהלך לחפש גואל לעצמו, והימים השליכו על כתפו אדרת הגואל...” ישמעאליות צעופות-פנים יצאו משוחותיהן ולחשו באימה ורעדה: “המהדי (המשיח) של היהודים הולך”, ותצעקנה אל בעליהן לחזור מהשדות. לקול זעקת הישמעאליות דהר השייך על סוסו וקרא לבנו שישחרר את היהודיה—“שחרר את היהודיה לפני שיקלל אותנו הנביא שלהם! הנה אני רואה אותו במו-עיני. שחרר אותנו מהשטן שלהם לפני שיקלל אותנו. גרש את היהודיה!”

זעקת השייך וריצת-אמוק של נערה יהודיה מתיפחת לכיוון מחנה היהודים הגבירה צהלתם, ובייחוד היהודיות שקול בכיה של בת-ישראל גשמע באזניהן כבשורת קץ-הימים. על כל העדה נשבה רוח מזפכת כמשמיעה ואומרת: “השמיענו, אלוהים, שופרו של משיח, כשם שהשמעת לנו תחינתה של בת-ישראל החוזרת לעמה!” ברקותיהם הלמו רעמו חורבן עיירתם וזיקוקי-אש וקברות דולקים כלפידיים. “הנה המתים עולים השמימה ומשם לירושלים”, קראו עד כלות-הכוחות.

רבי פינטו היה כאחוז-דיבוק בעל-כרחו, וכמין תחושת כליון שמה מחנק לגרונו. בתחושת הפֶּלְיוֹן—אדם מרשה לעצמו לקרוא דרור לכל יצרי השמחה והאבל, הצחוק והבכי, הישועה והיאוש. כאן התערטל רבי פינטו מכל גינוני סמכות כשהחל לזמר בקול את שירת-הים הצטרף הקהל במחיאיות-כפיים לזמרתו. וכשעבר מיד לקריאת הקינה, כבדה עליו הדממה. השתטח והחל למשש סביבו קבר ראשון ושני, עצם עיניו ופירש ידיו לצדדים מעשה לשון-מאזניים. יד אחת בתחושת סוף הדרך, ויד שניה

כוונה להמונים בחן של תאוות משגל, וכל תשוקתו התענגה בדרישות האשה: "סדאד חדש יקנה לה, וחנות ירכוש לו והרבה זהב, ושטרות כסף הרבה תחת הפריות... והילדים יגדלו וישלח אותם לארץ-הנוצרים שמעבר-לים ללמוד רפואה ממש, עם חלוקים לבגים". קרא בקול: "מי כמוך ישראל עם נושע", החרו-החזיקו אחריו כל עדת ישורון בקול רינה ושמחה.

עד כה וכה וקורח הממזר ושבתי הגנב עפו-טסו ובידיהם הפדיון של היום עם כל האוצר, וגם בעששה עזב אותו לנפשו. לבדו השאירוהו עם כל יהודי העיירה בבית-הקברות. הלך בעששה לתור בחימה אחרי קורח הממזר ושבתי הגנב, והיה רבי פינטו מתמלא רוח של מרד כלפי הקדוש-ברוך-הוא, הכיצד הוא עושה את העבודה ואחרים חוטפים את הפירות?!

מכיון שהתקהלו כל יהודי העיירה סביבו בבית-החיים, נשארו בתיהם פרוצים כביום-הכיפורים, ובעששה מסתובב בסמטות הצרות והמעוקלות ושואג כאריה פצוע ונכלם: "קורח! שבתי!" הוא יראה להם. הפעם, ינגוס מבשרם, נדר לעצמו. זירו הליכתו וירק לכאן ולכאן—כלה ונחרצה מעמו סופית לעשות שפטים בנוכלים. עד כה וכה נמצא עומד מול ביתו הפתוח לרווחה של ראש-הקהילה, והיה מגרד במצחו היטב-היטב שאולי מעשה-השגחה הוא שעומדות רגליו מול ביתו הפרוץ של ראש-הקהילה. הם לקחו את שלי, ואני אקח של אחרים. ואשר להשם-יתברך, ממילא סופו לוקח את כולנו... עוד צעדים אחדים ויהיה קרוב למפתן הבית. אך פחד שמא תתקפח פרנסתו שבבית-החיים אם יינדעו הדברים ברבים אילצו לבדוק מחשבותיו מחדש. יתירה מזו, מימיו לא חמס רכוש יהודי, קל-וחומר כשכל הקהילה בוכה על מזלה בבית-החיים. ולפיכך נשאר בעששה על עמדו כאותו יהודי ירא-שמיים, ועדיין הוא עומד בפרוודור ביתו של ראש הקהילה כאשר עטו עליו שני שוטרים והצליפו בשוט על גבו אחת ואחת, וצעקו באזניו: "שודד! גולן!" מרוב צער נעתקו המלים מפיו, ורק אמר: "אני משרתו של רבי פינטו מעיר מדינה". וכשנשאל למקומו הצביע לעבר בית-החיים. רץ ראש השוטרים אל המתקהלים וקרא אליו את ראש הקהילה, ובצחוק בפניו לעג לו: "הרבי מהמדינה אסף אתכם לבית-הקברות ושלח את עוזרו להריק את בתיכם. תפסנו את בעששה הספסר מפשפש במגירות ובפתים שלכם". דבריו של ראש-השוטרים נתקבלו באמונה ולכן צעק ראש הקהילה אל עדתו: "קהל קדוש, אויה לנו כי לפעל השתחווינו. בר-מינן זה הקורא לעצמו רבי פינטו לא קדוש הוא ולא רבי אלא רמאי שברמאים, נוכל שבנוכלים. אותנו לקח אחריו לבית-החיים ושותפו בעששה וחבורתו הלכו להריק את בתינו מכסף וזהב. לא כבוד ולא גדולה יאים לאדם זה כי אם ארבע מיתות-בית-דין".

למחרת חזר לעיר מדינה לאשתו. חיכה עד בוא השמש ודפק על דלת ביתו. פתחה לו האשה ולפניה עמד הבעל חבוש סמרטוטים לבנים לראשו, לידי ולגבו ועיניו נפוחות וגניחות כאב פורצות מגרונו. שאלה אותו: "נסעת להביא, מה הבאת?" והשיב לה רבי פינטו: "פצע וחבורה ומכה טריה הבאתי אתי—אשני שהיה לי עסק עם יהודים ופטרונני מעונש סקילה, שריפה, הרג וחנק".